

Resultat från Sverigeräkningen

– en samfundsöversikt

av *Margareta Skog*

I detta kapitel skall en översiktlig redovisning ges, samfund för samfund (i vissa fall samfundsgrupp) av de uppgifter som samlades in vid Sverigeräkningen. Det rör sig om ett trettiotal samfund och samfundsgrupperingar. I stort sett är indelningen given men i några fall – alla dessa är numerärt sett små – har det varit en mer grannliga uppgift. Den lösning som presenteras här är ett av flera möjliga sätt att lösa det på. (Se tabellerna 3 och 4 i tabellbilagan, s 300f.)

Redovisningen nedan av de olika samfunden och samfundsgrupperna varierar i omfattning. Detta är delvis styrt av de fyra kapitel av tematisk och analyserande karaktär som följer efter detta. Svenska kyrkan t ex, som Göran Gustafsson skriver ingående om, har i denna översikt ägnats knappt en sida. Jehovas vittnen, mormonerna och andra samfund med bibeln som utgångspunkt behandlas däremot mer ingående eftersom de inte diskuteras i något av dessa tematiska kapitel.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan är ett evangeliskt-lutherskt trossamfund med ställning som folkkyrka. Den består av ca 2500 församlingar i tretton stift och av befolkningen är 83,5 procent medlemmar i denna »fädernas kyrka«. Församlingarna är (med några få undantag) territoriella och tillsammans är de rikstäckande. Det är denna ecklesiastika församlings- eller sockenindelning som ligger till grund för den bor-

gerliga indelningen av landet i form av kommuner. Nykvarn t ex, som är det senaste tillskottet bland kommunerna och som är en utbrytning från Södertälje, består av Svenska kyrkans församlingar Taxinge och Turinge. Det kan synas överflödigt att komma med dessa påpekanden, men de är ändå på sin plats i detta sammanhang. De borgerliga kommunerna bygger på dessa territoriella »svenskkyrkliga« församlingar, vilket innebär att Svenska kyrkan finns, som enda trossamfund i Sverigeräkningen, representerad i landets samtliga 289 kommuner (se tabell 5 i tabellbilagan s 302).

Svar inkom från 95 procent av församlingarna vilket resulterade i uppgifter om drygt 5 000 gudstjänster och 232 000 besök (tabell 1). Tre av fem besök avsåg en gudstjänst på söndagen. Om vi begränsar oss till besöken i de gudstjänstkategorier som kan betraktas som gudstjänster i den meningen att kyrkbesöket inte motiverades av en inbjudan till en vigsel eller en önskan att lyssna till en Bach-konsert, gäller också det tre av fem besök eller drygt 136 000. Och om det totala antalet besök relateras till antalet medlemmar eller kyrkotillhöriga blir det en kyrksamhet på 3 procent. (För övrigt se Göran Gustafssons artikel »Svenska kyrkan 1999 och 1927«, s 73 ff.)

Inom Svenska kyrkan hålls en del gudstjänster på annat språk än svenska. Främst gäller det gudstjänster på finska som äger rum inom ramen för det finskspråkiga församlingsarbetet. Tyvärr går dessa inte att skilja från andra gudstjänster i rapporteringen till Sverigeräkningen, varför de lämnas utan särskild kommentar. Finska kyrkan mittemot Stockholms slott utgör en del av Svenska kyrkan och här firas gudstjänst på finska, men ibland också på svenska, vilket var fallet vår räkningshelg. I S:ta Clara kyrka i Stockholm hölls även den-

Gudstjänsttyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster	2 154	105 980
Andra gudstjänster och andakter	967	3 0138
Musikgudstjänster	257	23 467
Gudstjänster vid kyrkliga handlingar	1 706	72 351
Summa	5 084	231 936

Tabell 1. Utbud och besök i Svenska kyrkan 24–26 september 1999.

na söndag, såsom brukligt är, en gudstjänst på swahili. Det finns också två tyska församlingar i landet som ingår i Svenska kyrkan, S:ta Gertrud i Stockholm och Tyska församlingen i Göteborg med Christinae kyrka. Tillsammans hade dessa tyska församlingar fyra gudstjänster med cirka 400 besök. (Se också avsnittet »Protestantiska invandrarförsamlingar och utlandskyrkor«, s 51f.)

Svenska kyrkan i utlandet (SKUT)

Svenska kyrkan är närvarande på många platser och områden även utomlands. Det är den dels genom det arbete som bedrivs av Lutherhjälpen och Svenska kyrkans mission (SKM), dels genom utlandsförsamlingarna, dvs det fyrtiotal kyrkor världen över som skut, Svenska kyrkan i utlandet, svarar för. »Där många svenskar bor under kortare eller längre tid, där vill Svenska kyrkan finnas«, står det att läsa på skut:s webbsida (www.svenskakyrkan.se/skut/). Samma webbsida uppger att 850 000 människor besöker dessa kyrkor totalt sett under ett år. Det gäller inte enbart de gamla utlandsförsamlingarna som t ex i London, Paris och Berlin eller sjömanskyrkorna såsom den i Gdynia i Polen. På senare år har de sk turistkyrkorna tillkommit, förlagda till bad- och semesterorter. Några finns på orter med många mer eller mindre permanentboende svenskar, t ex den i Fuengirola i södra Spanien. Andra turistkyrkor driver en mer säsongsbetonad verksamhet och bland utlandskyrkorna har några med åren utvecklats till populära vigselkyrkor.

Även dessa församlingar kom att ingå i Sverigeräkningen efter beslut i forskargruppen, men uppgifterna om dem har inte tagits med bland slutsiffrorna i tabell 1-4 i tabellbilagan. Även här var svarsfrekvensen god, endast två av församlingarna har inte lämnat några uppgifter, vilket kan tolkas som att de inte hade någon gudstjänstverksamhet de dagar studien pågick. Både under fredagen och lördagen hölls tjugotalet gudstjänster och andakter med 230 respektive 600 besök, medan de 36 gudstjänsterna på söndagen samlade 1 825 besök. Totalt finns rapporter om 2 642 besök i 80 gudstjänster och andakter (tabell 2). Två tredjedelar av dessa besök gällde en huvudgudstjänst. Att huvudgudstjänster förläggs till söndagen gäller även för utlandskyrkorna, dock med ett undantag. I Dubai i Förenade Arabemiraten firas huvudgudstjänsten på fredag, »för att det är

Gudstjänsttyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster	30	1 643
Andra gudstjänster och andakter	28	527
Dopgudstjänster	5	169
Vigselgudstjänster	17	303
Summa	80	2 642

Tabell 2. Utbud och besök i skut:s utlandskyrkor 24–26 september 1999.

den dagen när skolbarn och de som arbetar har sin fri dag», enligt kommentaren i svarsformuläret. Här kan man se spåren av en anpassning till förhållandena i en omgivande muslimsk värld.

Inte mindre än 17 vigslar rapporteras och av dessa omnämns tre med tillägget »kyrklig välsignelse« eller »kyrklig välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap«. I många länder, särskilt de katolska, har kyrklig vigsel inga rättsverkande konsekvenser, vilket däremot den borgerliga har. Man kan undra huruvida denna praxis av kyrklig välsignelse är en anpassning till förhållandena i de mer internationella sammanhang, som det är fråga om här. En annan tänkbar förklaring är att det gäller blandäktenskap, där den ena parten är t ex katolik och den andra protestant, och att man med en sådan välsignelseakt understryker denna dubbla kyrkotillhörighet inom äktenskapet. En tredje förklaring är att det möjligen rör sig om en välsignelse av ett tidigare ingått partnerskap. Nåväl, omtyckt som vigselkyrka är i alla fall Gustafskyrkan i Köpenhamn där fem »skut-vigslar« ägde rum.

Andra inomkyrkliga församlingar och grupper

Det finns ett antal grupper och församlingsgrupperingar i landet som måste betraktas som »svenskkyrkliga« med en gudstjänstfirande församling utan att vara territoriellt förankrad – det är ju den territoriella tillhörigheten som är utmärkande för församlingsbegreppet inom Svenska kyrkan. Det gäller framför allt de olika læstadianska grupperna och församlingarna men också Evangeliska brödrarförsamlingarna i Stockholm och Göteborg, sjömanskyrkorna längs den svenska kusten, Seglora på Skansen i Stockholm hör hit. De utgör ingen stor grupp men de bör uppmärksammas. Så har också skett i

Sverigeräkningen, men det ska genast sägas att här finns luckor och brister, speciellt gäller det læstadianernas verksamhet. Andra luckor hänför sig till gudstjänstverksamheten inom de svenskkyrkliga klostergemenskaperna som Alsike kloster och klostret i Östanbäck liksom på kursgårdar och folkhögskolor i Svenska kyrkans regi, Laurentiistiftelsen i Lund och S:t Ansgars stiftelse i Uppsala. Kontakter med Östra Smålands missionsförening, »nordöstringarna«, ledde inte till något konkret att redovisa. Alltnog, för dessa grupper finns 333 besök noterade.

Evangeliska fosterlandsstiftelsen

Enligt sina stadgar definierar sig EFS som »en självständig organisation inom Svenska kyrkan och med frihet för anslutna föreningar att utforma arbetet efter lokala förhållanden« (Årsbok 2000 för Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen:60). Antalet medlemmar är 18 000 medan drygt 45 000 betjänas av EFS (för definition av »betjänade«, se »Förkortningar och definitioner«, s 331ff). Det finns ca 500 missionsföreningar och av dessa är fyrtio samarbetskyrkor, d v s sådana kyrkor där prästen är anställd av Svenska kyrkan medan verksamheten drivs av en EFS-förening. I redovisningen i detta avsnitt ingår även dessa samarbetskyrkor.

På inrådan av ledningen för EFS ströks ett 60-tal föreningar från adresslistan på grund av begränsad verksamhet. Svarsfrekvensen blev god och kom att ligga på 88 procent. Medlemmarna i de missionsföreningar som inte har svarat utgör 8 procent av medlemskåren och många av dessa föreningar är små, men det finns några med medlemsiffror på 80–200 medlemmar. Huruvida dessa föreningar hade någon verksamhet eller inte den aktuella helgen kan vi inte veta. Men det är väl rimligt att anta att någon form av organiserad verksamhet pågick i så stora församlingar.

Sammanlagt föreligger för EFS uppgifter om 13 700 besök i drygt 300 gudstjänster och samlingar. Av dessa gällde närmare hälften en huvudgudstjänst (tabell 3). Fyra dop och fyra vigslar samt en begravning förrättades. Till begivenheterna inom kategorin »Övriga samlingar« hör en surströmmingsfest i Skellefteåtrakten där 40 deltagare kunde njuta av denna norrlandsspecialitet. EFS är ju i stor utsträckning en angelägenhet inom Västerbottens län och där är Skel-

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster/motsvarande	118	6 325
Andra gudstjänster och andakter	80	1 962
Musikgudstjänster	16	1 983
Dopgudstjänster	4	116
Vigselgudstjänster	4	125
Begravningsgudstjänst	1	71
Övriga samlingar	92	3 127
Summa	315	13 709

Tabell 3. Utbud och besök i Evangeliska fosterlandsstiftelsens missionsföreningar och samarbetskyrkor 24–26 september 1999.

lefteå den mest EFS-intensiva kommunen. Ungefär vart tredje EFS-besök skedde i detta län och vart femte i Skellefteå kommun. Om de 13 700 besöken relateras till antalet medlemmar respektive betjänade ger det en kyrksamhet på 76 respektive 30 procent. (Se också kapitlet Frikyrkorna, s 105ff.)

Bland de 500 EFS-församlingarna finns många som medlemsmässigt är mycket små och som bedriver en begränsad verksamhet. Detta slår igenom i vår räkning på så sätt att – om vi också räknar in det sextiototal församlingar som redan var strukna från vår adresslista – ungefär hälften av föreningarna inte skulle ha haft någon organiserad mötesverksamhet det sista veckoslutet i september. Men det finns bland dessa också exempel på några större församlingar som har kryssat för i rutan »Inga gudstjänster, andakter eller samlingar hölls«. Det gäller t ex Hortlax i Piteå kommun med 115 medlemmar, men som dock lämnar följande upplysning: »Hela föreningen träffades i mindre grupper under helgen i hemmen valfri dag, fre-söndag«. Eller föreningen i Ostvik (Skellefteå) med 51 medlemmar som förklarar det hela med att säga: »Helgen är mötesfri p g a att 4:e helgen i mån, alltid avstås som gudstjänsthelg i byarna till förmån för Sv. kyrkan i Byske.«

EFS har tre föreningar som är gemensamma med andra samfund (för definition av »gemensam församling«, se avsnittet »Förkortningar och definitioner«, s 331ff). Två är gemensamma med SMF och en med SAM. Besöken i dessa församlingar har fördelats proportionellt efter antalet betjänade av de berörda samfunden.

Bibeltrogna vänner

Missionssällskapet Bibeltrogna vänner har ett sextiotal anslutna föreningar med sammanlagt 4 500 medlemmar. Här sammanfaller antalet medlemmar med antalet betjänade. Av dessa anslutna föreningar hörde alla utom sju av sig, vilket ger en svarsfrekvens på 89 procent. Huruvida vi har missat några större samlingar är ovisst eftersom vi inte har tillgång till föreningarnas medlemstal. På inrådan från centralt skickade vi ut svarsformulär även till predikanterna inom Bibeltrogna vänner, för att på så sätt fånga in hela verksamheten. Dessa kan ju predika på platser utanför föreningarna. Det var dock bara ett fåtal predikanter som hörsammande vår förfrågan, men självklart är även deras uppgifter införda. Genom detta förfarings-sätt fick vi uppgifter om närmare 100 gudstjänster och samlingar med närmare 3000 besök. Liksom för EFS är det även här ett stort antal föreningar, ungefär hälften eller 27 stycken, som uppger att de inte hade någon verksamhet vår räkningshelg. Om besökstalet sätts i relation till antalet medlemmar, som i sin tur sammanfaller med antalet betjänade, skulle kyrksamheten hos Bibeltrogna vänner vara 65 procent. (Se också kapitlet Frikyrkorna, s 105 ff)

Bibeltrogna vänners närhet till Svenska kyrkan visar sig också i Sverigeräkningen. Av de närmare hundra gudstjänsterna och samlingarna var det endast femton som ägde rum söndag förmiddag och som kan rubriceras som huvudgudstjänst (tabell 4). Utbudet av andra gudstjänster och andakter var däremot betydligt större och till sådana förlades 36 procent av alla besök (motsvarande uppgift för EFS är 14 procent). Här är uppgifterna om »Predikan« förlagd till söndag eftermiddag ofta förekommande. Genom att välja den tid-

Tabell 4. Utbud och besök hos Bibeltrogna vänner 24–26 september 1999.

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster/motsvarande	15	858
Andra gudstjänster och andakter	40	1 051
Musikgudstjänster	3	110
Vigselgudstjänst	1	62
Övriga samlingar	34	848
Summa	93	2 929

punkten undviker man att krocka tidsmässigt med Svenska kyrkans huvudgudstjänst på söndag förmiddag. Inte överraskande är det i Skåne län som de flesta besöken – tre av fem – har gjorts. Bland kommunerna där är det Örkelljunga som i någon mån skulle vara bv:s motsvarighet till EFS:s Skellefteå med drygt 500 besök. Bland uppgifterna från Bibeltrogna vänner finns också uppgiften om en vigsel.

Summa summarum: Om vi lägger samman besöksiffrorna för Svenska kyrkan, de inomkyrkliga och andra rörelser och församlingar som står Svenska kyrkan nära finner vi att det rör sig om drygt 245 000 besök i 5440 gudstjänster och samlingar – siffror som inte inkluderar verksamheten inom skut.

Medlemskyrkorna inom Sveriges frikyrkosamråd

Efter en rad samfundssammanslagningar under 1990-talet bland de inhemska frikyrkosamfunden är de nu nio till antalet. Det är dessa som tillsammans med Franska reformerta kyrkan bildar Sveriges frikyrkosamråd (FSR). (Uppgifterna för Franska reformerta kyrkan redovisas under avsnittet Protestantiska invandrarförsamlingar- och utlandskyrkor, 51f.) Två mått på utbredning finns att tillgå när det gäller dessa samfund. Dels är det medlemstalet, dels uppgiften på de betjänade av dessa samfund enligt SST:s definition. Den sistnämnda uppgår till närmare 450 000 medan det sammanlagda medlemstalet blir 215 700 efter det att de medlemmar i de gemensamma frikyrkoförsamlingarna som har redovisats mer än en gång har rensats bort (tabell 5). Ungefär 15000 av frikyrkomedlemmarna är medlemmar i någon sådan församling.

De nio frikyrkosamfunden har tillsammans ca 2300 församlingar och kårer. Vid Sverigeräkningen inkom svar från 92 procent och genom dessa svar finns noteringar om drygt 186 000 besök i 3650 gudstjänster och samlingar (tabell 6). Vid en jämförelse mellan den samlade frikyrkligheten och Svenska kyrkan finns en skillnad som bör lyftas fram och som också omnämndes i inledningskapitlet. Det gäller den verksamhetsform bland frikyrkosamfunden som här har benämnts »Övriga samlingar« och som avser konferenser, gemenskapskvällar, ungdomskaféer och liknande. För FSR-samfunden tillskrivs ett av fyra besök en sådan sammankomst medan inga uppgif-

fsr -samfund	Medlemmar	Betjänade
Pingströrelsen	90 174	147 394
Svenska Missionsförbundet	68 146	145 668
Nybygget	28 121	49 618
Svenska Baptistsamfundet	18 628	35 500
Frälsningsarmén	7 194*	26 396
Svenska Alliansmissionen	12 821	25 286
Metodistkyrkan	5 247	8 350
Sjundedags-Adventistsamfundet	2 965	5 011
Svenska Frälsningsarmén	372*	1 585**
Totalt	-	444 808
Totalt exkl dubbelräknade	215 727	-

Tabell 5. Antal medlemmar och betjänade enligt sst i fsr-samfunden 1999.

Kommentarer:

*I medlemstalet för Frälsningsarmén ingår här enbart officerare, soldater, rekryter samt civila medlemmar och för Svenska Frälsningsarmén enbart officerare och soldater.

** Avser år 1998.

Tabell 6. Utbud och besök i Frikyrkosamråds medlemskyrkor 24–26 september 1999.

Gudstjänst- och mötestyp	Utbud		Besök	
	(antal)	(%)	(antal)	(%)
Huvudgudstjänster/motsvarande	1 134	31	83 442	45
Andra gudstjänster och andakter	1 089	30	39 927	21
Musikgudstjänster/motsvarande	194	5	15 777	8
Gudstjänster vid kyrkliga handlingar	37	1	1 860	1
Övriga samlingar	1 196	33	45 271	24
Summa	3 650	100	186 277	99

ter av det slaget finns för Svenska kyrkan. Förklaringen är dels att det frågeformulär som skickades ut till Svenska kyrkans församlingar var så beskaffat att det inte medgav att några sådana uppgifter lämnades, dels förhåller det sig så att denna typ av verksamhet är mer begränsad i Svenska kyrkan och när den förekommer sker det under delvis andra former jämfört med frikyrkosamfunden, t ex på stiftsgårdarna. Här har vi att göra med skilda samfundskulturer.

Om de 186 000 besöken relateras till antalet medlemmar kan man tala om en kyrksamhet på 87 procent eller 41 om man beaktar de betjänade. (Se också kapitlet Frikyrkorna, s 105ff, som ingående behandlar den kyrkliga seden inom de inhemska frikyrkosamfunden men också EFS och Bibeltrogna vänner.)

Fenomenet med de ovan nämnda gemensamma frikyrkoförsamlingarna, dvs församlingar som valt att ansluta sig till två eller fler samfund, får konsekvenser också för Sverigeräkningen. Inalles är de 140 stycken och för att undvika eventuella dubbelregistreringar av verksamheten i dessa församlingar har de lyfts ut och de har fått bilda en egen »samfundsgrupp« bland de andra samfunden benämnd »Gemensamma frikyrkoförsamlingar«. Här skall understrykas att redovisningarna i tabellerna 1–6 i tabellbilagan bygger på denna princip. De samfund som i större eller mindre utsträckning berörs är Metodistkyrkan, Nybygget, Pingströrelsen, Svenska alliansmissionen, Svenska baptistsamfundet och Svenska missionsförbundet men även EFS i någon mån (se tabell 7 i tabellbilagan).

I tabell 7 nedan, där samfunden har rangordnats efter antalet besök, redovisas två varianter av besökssiffror. I den första kolumnen återfinns uppgifter om antal besök med hänsyn tagen till de gemensamma frikyrkoförsamlingarna enligt ovan. Här framgår att det i dessa församlingar noterades 13 400 besök. I den andra kolumnen däremot återges ett försök att beräkna samfundens totala besökstal genom att fördela besöken i de gemensamma församlingarna i proportion till antalet betjänade av de berörda samfunden. Tillvägagångssättet har varit – om än omständligt – följande: Utgångspunkten har varit antalet betjänade av de berörda samfunden, och besöken i varje enskild gemensam församling har fördelats i proportion till antalet betjänade av de samfund det är fråga om. Följande exempel får illustrera detta: Nybygget och Pingströrelsen har 48 400 respektive 149 500 betjänade. Läger man samman dessa uppgifter och därefter ser hur stor andel av detta tal som kan tillskrivas vart och ett av de båda samfunden, finner vi att 25 procent utgörs av betjänade av Nybygget och 75 procent av Pingströrelsen. I en församling ansluten till dessa båda samfund och som redovisar ett mötesdeltagande på 100 besök tillskrivs Nybygget följaktligen 25 av dessa medan 75 fördelas till Pingströrelsen. Det finns säkert andra lösningar på hur detta kan hanteras.

Ett samfund som efter en sådan operation växer kraftigt är Svenska baptistsamfundet som nu ökar sitt besökstal med 2 000 eller 32 procent, en ökning som naturligtvis har sin förklaring i att inom Baptistsamfundet finns väldigt många församlingar som är gemensamma med andra samfund. Nästan var tredje är en sådan försam-

Tabell 7. Besök i Frikyrkosamråds medlemskyrkor efter samfund samt kyrksamhet 24–26 september 1999.

fsr -samfund	Besök ¹⁾	Besök ²⁾	Kyrksamhet ³⁾
Pingströrelsen	71 219*	72 620	49 %
smf	45 141*	52 480	35 %
Nybygget	21 752*	23 750	49 %
sam	11 542*	12 080	53 %
Frälsningsarmén	10 240	10 240	39 %
sb	6 293*	8 310	23 %
Adventistsamfundet	3 280	3 280	60 %
Metodistkyrkan	2 054*	2 150	26 %
sfa	1 386	1 386	88 %
Gemensamma frikyrkoförs.	13 372		
Totalt	186 279	186 296	41 %

Kommentarer:

1) Antal besök med hänsyn tagen till de gemensamma frikyrkoförsamlingarna.

2) Antal besök efter proportionell fördelning av besök i de gemensamma frikyrkoförsamlingar efter antal betjänade av berörda samfund.

3) Besökstal enligt andra kolumnen i relation till betjänade.

* Exkl besök i Gemensamma frikyrkoförsamlingar

ling och hälften av medlemskadern ingår i dessa. Pingströrelsen däremot som har bara ett litet antal dubbelanslutna församlingar får bara en relativt sett liten ökning på 2 procent, eller 1400 besök.

Om vi accepterar detta försök att fördela besöken i de gemensamma församlingarna på berörda samfund har vi möjlighet att gå ytterligare ett steg, nämligen att ta fram uppgifter om kyrksamhet för de olika frikyrkosamfunden. Resultaten av en sådan operation återfinns i den tredje kolumnen i tabell 7.

Pingströrelsen

Pingströrelsen är ett av de riktigt stora samfunden både vad gäller medlemmar och betjänade: 90 815 respektive 149701. Av de närmare 500 församlingarna är ett tiotal gemensamma med andra samfund, främst med Nybygget. Från de församlingar som är renodlade pingstförsamlingar har vi fått svar från 92 procent. Dessvärre finns bland dem som inte svarat flera medelstora församlingar med 125–490 medlemmar. Totalt har dessa icke svarande församlingar 3350 medlemmar vilket motsvarar 4 procent.

För de renodlade pingstförsamlingarna har 71 219 besök noterats i 1 200 gudstjänster och samlingar. 56 församlingar uppger att de inte har haft någon mötesverksamhet och tre av dessa hänvisar till eumenisk gudstjänst. Vårt försök att ta hänsyn till besöken i de gemen-

samma frikyrkoförsamlingarna resulterar för Pingströrelsens del att dess besökstal växer till 72 620 vilket relaterat till de betjänade visar en kyrksamhet på 49 procent (tabell 7). Något överraskande föreligger rapporter om fem konfirmationstillfällen. Dessutom har uppgifter om en vigsel och sex begravningar lämnats.

Pingströrelsen har som inget annat FSR-samfund många invandrarförsamlingar och invandrargrupper där ett annat språk än svenska används i gudstjänster och möten såsom tigrinja, arabiska, engelska, estniska, finska, persiska, portugisiska, romani, rumänska och spanska. Bland dessa finns några som är självständiga pingstförsamlingar. Det gäller de åtta finska församlingarna och den spanskspråkiga Iglesia del Pueblo i Sollentuna. Inalles har vi uppgifter om 2 830 besök i 67 olika gudstjänster och samlingar för dessa församlingar och grupper. Därtill kan möjligen läggas tre »internationella« möten med 235 besök. Det är framför allt den stora Filadelfiaförsamlingen på Rörstrandsgatan i Stockholm som utmärker sig i detta sammanhang. Totalt rör det sig om 800 sådana besök. Av dessa ägde 200 rum i finska gruppen som är på väg att bli en självständig församling med lokaler på Södermalm. Det är också i den församlingen som de finskspråkiga romerna deltar. Från Malmö Pingstförsamling finns rapporter om 200 besök i fyra olika språkgrupper.

I kommunhänseende är det Jönköping och Stockholm som har det högsta antalet besök med 5 655 respektive 5 219. I Stockholm finns ju numera tre pingstförsamlingar och fler lär det bli när Filadelfia, moderförsamlingen på Rörstrandsgatan låter sina utposter knoppas av och »öppna eget«. Högsta enskilda besökstalet för en samling i Pingströrelsens regi rapporteras också mycket riktigt från Rörstrandsgatan. I söndagens förmiddagsgudstjänst deltog 1260. Motsvarande uppgift för Jönköpingsförsamlingen är 1 000 besök, en uppgift som överträffades på söndagskvällen i en sänggudstjänst med 1 200 deltagare.

Svenska missionsförbundet

Svenska missionsförbundet är det tredje av de s k äldre samfunden. Vid tiden för Sverigeräkningen hade SMF omkring 69 000 medlemmar i omkring 850 församlingar och av dessa var ett hundratal gemensamma med andra samfund, företrädesvis – drygt hälften – med

Svenska baptistsamfundet. Svarsandelen ligger på 89 procent bland de icke-gemensamma församlingarna. Bland de församlingar som inte har svarat finns ett tiotal som är rätt stora med mellan 100 och 420 medlemmar. Inte mindre än 228 församlingarna uppger att de inte hade någon verksamhet 24–26 september. Bland dessa finns Sollentuna missionsförsamling med 200 medlemmar som i stället firade sin gudstjänst på söndag förmiddag i Åbybergskyrkans missionsförsamling i Vallentuna. Där hade nämligen en sk regionsgudstjänst anordnats som involverade flera församlingar i trakten.

Den högsta enskilda uppgiften på besök i en enskild huvudgudstjänst inom SMF har vi fått från Öckerö där 530 deltog i söndagens förmiddagsgudstjänst. Motsvarande uppgift för Immanuelskyrkan i Stockholm är 720 besök, men då har besöken i den koreanska (112 besök) och den engelska gruppen (280 besök) förts samman med besöken i den svenska gudstjänsten. Dessa gudstjänster äger rum parallellt i olika lokaler i tegelkyrkan vid korsningen av Kungstengatan och Birger Jarlsgatan och efter gudstjänsten förenas deltagarna på »kyrktorget« för gemensam samvaro vid kyrkkaffet. Immanuelskyrkan i Jönköping rapporterade 350 besök i sin huvudgudstjänst. »Skördefest« är en återkommande precisering för att ange en gudstjänsttyp som kunde äga rum vid olika tidpunkter. Liksom EFS har även SMF en uppgift om en »surströmmingsfest«, denna gång i Östersundstrakten. Karlstads höga besökssiffra påverkas av den stora scoutsatsningen »Scouttramp« som ägde rum vår räkningshelg. Inte mindre än 1200 deltog i den andakt som var en del av denna begivenhet. Tolv gudstjänster gäller kyrkliga handlingar varav två dop, en konfirmation, tre vigslar och sex begravningar.

Antalet besök, om man bortser från de gemensamma församlingarna, uppgick till 45 141 i 866 gudstjänster och samlingar, en besöks-siffra som stiger till 52 480 om försöket till beräkning av besöken i de gemensamma SMF-församlingarna accepteras. Det betyder en kyrksamhet på 35 procent om man avser antalet betjänade (tabell 7).

Nybygget – kristen samverkan

Nybygget är ett av de medelstora frikyrkosamfunden i landet. Formellt bildades det i oktober 1996 genom ett successivt samgående av Fribaptistsamfundet, Helgelseförbundet och Örebromissionen. Sam-

fundet har 28 300 medlemmar i ca 350 församlingar och av dessa är ett 60-tal gemensamma.

Från de församlingar som är anslutna enbart till Nybygget har vi fått svar från 89 procent med uppgifter om 21 752 besök i 446 gudstjänster och samlingar. Bland dem som inte svarat finns några som har 60–170 medlemmar. Närmare 50 församlingar uppger att de inte hade någon mötesverksamhet och fyra att de deltog i ett ekumeniskt arrangemang hos ett annat samfund.

Besökssiffran på knappt 22 000 stiger till 23 400 om vi inkluderar besöken i de gemensamma församlingarna enligt tillvägagångssättet som redovisats ovan. Kyrksamheten inom samfundet blir då i förhållande till de betjänade 49 procent (tabell 7). Inte överraskande är det Örebro kommun som totalt sett har flest besök: 2 200. Bland svaren från NB-församlingarna finns en uppgift om en begravningsgudstjänst.

Flest besök i söndagens förmiddagsgudstjänst rapporteras från Göteborg. Där hade Saronförsamlingen 650 deltagare, för övrigt en församling som också hade en etiopisk gudstjänst på lördagen med 30 besökare. Detta är också den församling som totalt sett hade flest besök: 1 150. Från den stora församlingen Filadelfia i Örebro föreligger en rapport om en internationell gudstjänst med 180 deltagare.

Några församlingar med inriktning på invandrare finns också i Stockholm, New Life på Kungsholmen och All Nations i Tensta, men också Rinkeby internationella församling som hade möten både på persiska och arabiska. Dessutom medverkade pastor och sångare från Rinkeby internationella församling i ett möte som hölls i Missionshuset på Skansen i Stockholm (i varje fall om man får tro predikaturerna i Dagens Nyheter). Här rör vi oss verkligen på det multikulturella planet!

Svenska alliansmissionen

Svenska alliansmissionen har ca 13 000 medlemmar i 235 församlingar. Ett trettiotal av dessa församlingar var vid tiden för Sverigeräkningen anslutna även till andra samfund. Svarsfrekvensen för de 200 »rena« SAM-församlingarna kom att ligga på 87 procent. Bland dem som inte svarat finns tre medelstora församlingar med 60–135 medlemmar. Totalt har vi för de SAM-anslutna församlingarna upp-

gifter om 11542 besök i 223 gudstjänster och samlingar. Var tredje församling hade ingen organiserad mötesverksamhet.

Alliansmissionen har ju sin koncentration till Smålands högländ. Drygt 9 000 av besöken gjordes i Jönköpings län och av dessa 2300 i Jönköpings kommun – uppgifter som avser besök i enbart SAM-an slutna församlingar. Till huvudgudstjänsten i Allianskyrkan i Jönköping sökte sig 470 personer. Den största samlingen med 750 deltagare står dock missionsförsamlingen i Burseryd för (Gislaveds kommun) som var värd för en ekumenisk »kristen rock-pop-festival med flera inslag av vittnesbörd och bön – lovsång« för att citera svarsformuläret. Kyrksamheten för Alliansmissionen kan beräknas till 53 procent om man också tar med besöken i de gemensamma församlingarna inom SAM (tabell 7). Inom SAM ägde en vigsel rum, men också en »bröllopsfest med andakt«. En begravning rapporterades.

Följande komprimerade och i sig gripande församlingshistoria står att läsa på baksidan av ett svarsformulär: »Församlingen är över hundra år och består av 4 medl. i åldern 90, 79, 75 och 70 år. Vi har endast 1 off. möte varannan månad. Sedan samlas vi till bibelläsning och bön varje måndagskväll med 2, 3, 4 eller som bäst 5 deltagare. Församlingen är ansluten till Sv. Alliansmissionen och sedan offrar vi till välgörenhet och mission men hur länge vi kan hålla på är en tidsfråga. Det går så med de gamla missionshusen ute på landsbygden.«

Frälsningsarmén

Mer än 120 år har gått sedan Frälsningsarmén »öppnade eld« på Ladugårdsgärdet i Stockholm. Inom detta trossamfund som är uppbyggt som en militär organisation förekommer flera medlemskategorier. Om man begränsar sig till soldater och officerare, rekryter och civila medlemmar blir medlemstalet 7194. Vidgar man kretsen till att omfatta även Hemförbundets medlemmar och Hjälptrupperna växer skaran raskt till 17960; enligt SST betjänas 26 000 av detta samfund. Frälsningsarmén hade vid tiden för Sverigeräkningen ungefär 170 kårer i landet. Från dessa inkom rapporter från hela 95 procent. Bland de kårer som inte har svarat finns en medelstor i Östergötland (200 betjänade). Ungefär en fjärdedel av kårerna uppger att de inte hade någon verksamhet 24–26 september som t ex kåren i

Trelleborg som förklarar på baksidan av svarsformuläret: »Kåren vakant, vi har möten varannan vecka. Denna helg inga möten.«

Inalles 280 olika gudstjänster och samlingar noterats med 10 250 besök. Om dessa besök relateras till antalet betjänade av Frälsningsarmén gör det en kyrksamhet på 39 procent (se tabell 7). Ett armébröllop och två armégudstjänster ingår i rapporteringarna.

Frälsningsarmén skiljer sig på olika sätt från andra trossamfund, inte enbart genom sin militära uppbyggnad. Det som motsvarar »huvudgudstjänsten« på söndag förmiddag har t ex inte samma framskjutna position i gudstjänstlivet som hos andra samfund. Detta visar sig också i Sverigeräkningen. 2 300 besök gällde ett sådant »helgelsemöte« medan dubbelt så många noterades i kategorin »Övriga samlingar«, t ex hjälptruppsmöte, torgkaffe, friluftsmöte samt en kvinnofrukost med inbjuden gäst hos kåren i Örebro (100 besök). Hos första kåren i Göteborgs hölls ett möte för synskadade och ett för hörselskadade. Bara några år på nacken har den ungdomsför-samling som är knuten till verksamheten i Fryshuset – kår 393 – som tillsammans med Svenska kyrkan arbetar där under namnet »Fryskyrkan«. Flest besök hade kåren i Nässjö, drygt 800 besök. Anledningen var att ett jubileum firades och vid jubileumsgudstjänsten på lördag kväll deltog 250 personer.

Svenska baptistsamfundet

Liksom Metodistkyrkan räknas Svenska baptistsamfundet i vissa sammanhang till »de äldre samfunden« (Ejerfeldt 1979:2). Med 18 631 medlemmar är det ett medelstort samfund. I SST-sammanhang uppges man betjäna 33 480. Baptistsamfundet har ett stort antal församlingar som är gemensamma med andra samfund; det gäller var tredje av de 278 församlingarna. Besökstalet blir 6 293 i 168 gudstjänster och samlingar, om vi bortser från dessa ekumeniska församlingar, men det växer till 8 310 om vi inkluderar dem. Detta resulterar i sin tur i en beräkning kyrksamhet på 23 procent i förhållande till de betjänade (tabell 7).

För de »rena« baptistförsamlingarna ligger svarsandelen på 87 procent. Bland dem som inte svarat finns två med runt 200 medlemmar. Av de 183 församlingarna rapporterar 55 att de inte har haft någon verksamhet 24–26 september. En begravning ägde rum inom Baptistsamfundet.

Flest besök i huvudgudstjänsten rapporteras från Örebro första baptistförsamling som hade 230 besök. Från församlingen i Helsingborg lämnas uppgiften om en »Invandrargudstjänst« med preciseringen »rumänsk-serbokroatisk« inom parentes (45 deltagare).

Sjundedags-Adventistsamfundet

Adventistsamfundet är medlemsmässigt ett litet samfund med ca 3 000 medlemmar i ett femtiotal församlingar. Antalet betjänade är 5 700. När det gäller svarsfrekvensen har vi här en hundraprocentig täckning. Sju församlingar uppger att de inte hade någon mötesverksamhet 24–26 september.

Inalles gjordes 3 281 besök i 85 gudstjänster och samlingar, vilket om vi relaterar till de betjänade, ger en kyrksamhet på 60 procent (tabell 7). En uppgift om »vigsel« (i formuläret angivet med citattecken) och med tillägget: »välsignelseceremoni av tidigare borgerlig vigsel« (samfundet har vigselrätt) har här accepterats som vigselgudstjänst. Det finns en finsk församling i Stockholm (48 besök) samt en spanskspråkig grupp inom adventistförsamlingen i Stockholm (70 besök) och ytterligare en spanskspråkig grupp inom församlingen i Norrköping (45 besök).

Adventisterna firar sin huvudgudstjänst på lördag, på sabbaten, oftast föregången av ett bibelstudium. Närmare hälften av besöken hänför sig till denna typ av gudstjänst. Flest besök gjordes i Ekebyholms Adventkyrka utanför Rimbo i norra Uppland, där samfundet har ett slags centrum. (Den största församlingen finns dock i Stockholm.)

Metodistkyrkan

Metodistkyrkan i Sverige med sina 5 200 medlemmar tillhör numerrätt sett de mindre samfunden i landet. Antalet betjänade av detta samfund anges till 7700. Församlingarna är 67 stycken och av dessa är ett tiotal gemensamma med andra samfund. Svarsfrekvensen för de församlingar som inte är dubbelanslutna blev 92 procent. Bland dem som inte svarat finns två med runt 100 och en med 60 medlemmar. Tolv församlingar uppger att de inte haft någon verksamhet, men några av dem förklarar att de firade ekumenisk gudstjänst hos någon annan församling.

Från de metodistförsamlingar som inte är gemensamma med andra samfund har vi fått rapporter om 2 054 besök i 65 olika gudstjänster och samlingar. Enligt det beräkningssätt som redovisades ovan av besöken i de gemensamma församlingarna utifrån antalet betjänade växer besökstalet med ett hundratal, vilket skulle innebära en beräknad kyrksamhet baserad på de betjänade på 26 procent för Metodistkyrkan (tabell 7).

Flest besökare i »huvudgudstjänsten« hade S:t Jakobs kyrka i Göteborg. Dit sökte sig 95 personer för att delta i söndagens förmiddagsgudstjänst. Den pakistanska metodistförsamlingen i Norsborg håller sina möten i Hallundakyrkan (SMF) och där är språket urdu. Av de kyrkliga handlingarna, för att använda en term hämtad från Svenska kyrkan, ägde följande rum inom Metodistkyrkan: ett dop, en vigsel och en begravning enligt de uppgifter som lämnats.

Svenska frälsningsarmén

Från det tjugotal kårer som Svenska frälsningsarmén har finns rapporter om 1 400 besök i 22 olika gudstjänster och samlingar. Liksom Adventistsamfundet är detta numerärt sett ett litet samfund. Det är i Dala-Järna som den svenska armén är som mest förankrad och därifrån föreligger uppgifter om sammanlagt 195 besök. Den i särklass största samlingen är emellertid den i Göteborg där »sång och evangelisation i varuhuset Nordstan« ägde rum på lördagen med 800 besök. Det kan givetvis diskuteras om en sådan uppgift ska tas med. Men i linje med att friluftsfest- och torgmöten i Frälsningsarméns regi har accepterats (även om de inte var så många), är det rimligt att förfara likadant med denna sångstund i Göteborg även om deltagandet var stort.

Ställer man det totala besökstalet i relation till de betjänade blir besökskvoten 87 (tabell 7). Om man lyfter bort uppgiften om evangelisationen på varuhuset (egentligen inomhuskvarteret Östra Nordsta'n) i Göteborg sjunker den till 37.

Gemensamma frikyrkoförsamlingar

Totalt har 140 frikyrkoförsamlingar valt att ansluta sig till två eller fler samfund. Tillsammans har de 14 700 medlemmar. Sju av dessa församlingar har inte svarat, vilket ger en svarsandel på 94 procent

för dessa ekumeniska församlingar; två av dem är stora med 135–225 medlemmar. Sjutton församlingar meddelar att de inte hade någon organiserad mötesverksamhet vår räkningshelg. Inalles har vi rapporter om 13 400 besök i 297 gudstjänster och samlingar. Det innebär att om vi skulle relatera antalet besök i gudstjänster och andakter anordnade av dessa gemensamma församlingar till det beräknade antalet medlemmar, skulle det visa på en kyrksamhet på 91 procent inom dessa – en uppgift som i sig är värd ett närmare studium!

Flest besök totalt sett hade Ulriksbergskyrkans församling i Växjö, som är ansluten till Nybygget och Pingströrelsen, med 700 besök. Här hade man en gemensam mötesvecka med missionsförsamlingen i staden och den gudstjänst som firades på söndag förmiddag tillsammans med SMF-församlingen var historisk i så måtto att det var första gången man firade en sådan gudstjänst tillsammans; talade gjorde Jan Erixon från SMF.

En sammankomst värd att uppmärksamma, även om den inte är att betrakta som en gudstjänst eller andakt, är en temasamling anordnad i Bjuv och som andas ekumenik och samarbetsvilja av ett bredare slag. Den beskrivs så här på baksidan av svarsformuläret från Bjuvs frikyrkoförsamling: »Söndagen 26/9 hade vi dessutom en temasamling kring människosyn och människovärde. Arrangörer var vi från Bjuvs Frikyrkoförsamling, Bjuvs kyrka, Bjuvs kommun och LO-förbunden i Bjuv. C:a 70 personer deltog. Arrangemanget ägde rum i en Folkets Hus-lokal.«

Summering av FSR-samfunden

Efter denna genomgång där kyrksamhetssiffror har presenterats ligger det nära till hands att sammanställa en kyrksamhetens tio-i-topplista. Det gäller således uppgifter på antalet besök i relation till antalet betjänade (tabell 8).

Att Svenska frälsningsarmén får en så hög kyrksamhet som 87 procent, sammanhänger med den tidigare nämnda storsamlingen i Östra Nordsta'n i Göteborg. För Adventistsamfundet blir kyrksamheten i relation till betjänade 60 procent. Därefter följer SAM med en kyrksamhet på 53 procent och därefter Pingströrelsen och Nybygget med sina 49 procent vardera, d v s de tre sk Petrusamfunden, en beteckning som dessa samfund fått genom att de tillsammans ger ut

fsr -samfund	Besök i relation till betjänade(%)
Svenska frälsningsarmén	87
Adventistsamfundet	60
Svenska alliansmissionen	53
Nybygget	49
Pingströrelsen	49
Frälsningsarmén	39
Svenska missionsförbundet	35
Metodistkyrkan	26
Svenska baptistsamfundet	23
fsr -samfunden totalt	41

Tabell 8. Kyrksamheten inom fsr-samfunden 24–26 september 1999.

veckotidningen Petrus. Efter denna sammanhållna grupp kommer Frälsningsarmén vars kyrksamhet blir 39 procent. Slutligen kommer de tre »äldre samfunden«, Missionsförbundet, Metodistkyrkan och Baptistsamfundet med en kyrksamhet som varierar mellan 23 och 35 procent. (Den intresserade läsaren hänvisas till kapitlet Frikyrkorna, s 105ff, vilket behandlar just frikyrkornas kyrksamhet eller gudstjänstbesök som pietistisk norm.)

Samfundsberoende kristna församlingar

En kartläggning för några år sedan av de församlingar i landet som är samfundsberoende, men som samtidigt ligger nära frikyrkofåran, visade att det rörde sig om ett hundratal församlingar med närmare 11000 medlemmar (Skog 1997). Merparten hörde hemma i trosrörelsen och bland dessa var de trosförsamlingar vars pastorer är medlemmar i Livets ords predikantorganisation klart urskiljbara. Medlemstalen för dessa »Livets ord-församlingar« var vid kartläggningen 1998 ungefär 6000. En annan grupp som går att skilja ut är Vineyard-församlingarna. Men här finns också några av äldre datum såsom Maranata. Naturligtvis ingår dessa samfundsberoende församlingar i Sverigeräkningen. Sammanlagt har vi för dessa fått uppgifter om närmare 13000 besök. (Se också kapitlet Frikyrkorna, s105ff.)

»Livets ord-församlingar«

De församlingar vars pastorer finns med i kretsen runt Ulf Ekman och som också är medlemmar i Livets ords predikantorganisation omnämns ofta som »Livets ord-församlingar«. Det rör sig om drygt 40 stycken. Svar har inkommit från alla utom en större församling i en stad (kommun) i sydvästra Sverige och en mycket liten församling i de norra delarna av landet. Vid tidpunkten för Sverigeräkningen ägde ingen organiserad mötesverksamhet rum med någon pastor från Livets ord i vare sig Jönköping eller Göteborg.

Drygt hundra gudstjänster och samlingar med totalt 9 700 besök blir resultatet om alla uppgifter ställs samman för dessa församlingar (tabell 9 nästa sida). Hälften av besöken ägde rum vid huvudgudstjänsten. En överraskande liten andel, 6 procent, utgörs av besök i »övriga samlingar« medan motsvarande uppgift för Pingströrelsen är 20 procent. Den största församlingen är naturligtvis Livets ord i Uppsala med sina drygt 2000 medlemmar. Här gjordes under veckoslutet 2600 besök med 1700 i söndagens förmiddags gudstjänst. För Södermalms fria församling, Södermalmskyrkan i Stockholm är motsvarande besöksiffror 2750 respektive 650. Kristet Center i Örebro hade 350 deltagare i sin gudstjänst på söndag förmiddag. En av trosförsamlingarna i södra Sverige rapporterar också om två andakter på ett fängelse med 50 besök. Inom dessa »Livets ord-församlingar« är inslaget av unga människor stort och genom den vigselrätt som pastorerna bland dessa församling numera har kan vigsel med rättsverkande konsekvenser förrättas inom de egna leden. Två vigslar ägde rum på lördagen. Om antalet besök sätts i relation till uppgiften om antalet medlemmar 1996 enligt ovan skulle det visa på en besökskvot på 160 procent! Någon uppgift som skulle motsvaras av hur många som »betjänas« av dessa församlingar föreligger inte.

Andra samfundsberoende församlingar inklusive Vineyard

Till den här gruppen har de trosförsamlingar förts som verkar i landet utan direkt anknytning till Livets ord och dess predikantorganisation. Det gäller ett dussintal församlingar där Arken i Kungängen och Citykyrkan i Örebro är exempel på stora församlingar. Här finns också Stanley Sjöbergs församling i Sundbyberg, Centrumkyrkan, Maranata, Vineyard (sju församlingar), Nådens mis-

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster/motsvarande	33	4 801
Andra gudstjänster och andakter	50	3 442
Musikgudstjänster	3	688
Vigselgudstjänster	2	185
Övriga samlingar	20	594
Summa	108	9 710

Tabell 9. Utbud och besök i »Livets ord-församlingarna« 24–26 september 1999.

sion. Hit har också förts några mindre lutherska församlingar. Men när det gäller dessa fria samfundsberoende församlingar är vi ute på något osäker mark. Bortsett från att vi inte har fått svar från en handfull trosförsamlingar, som i varje fall var aktiva 1996, finns här andra luckor och brister. Plymouthbröderna, verksamma bl a i Smålandsstenar, låter sig inte kontaktas och adressen till den norska rörelsen Smiths vänner som i varje fall finns i Stockholmsområdet återstår det att spåra upp och upprätta kontakter med. Hur många besök eller besökare som kan ha missats ska vara osagt, men det kan i alla fall inte vara så många att detta på något sätt skulle ha påverkat slutresultaten.

Totalt har vi fått uppgifter från ett 30-tal församlingar med 3 200 besök i 67 gudstjänster och möten (tabell 10). Centrumkyrkan hade sammanlagt 580 besök varav 400 i gudstjänsten söndag förmiddag (systemet med de dubblerade söndagsgudstjänsterna infördes senare). Kristi församling i Stockholm, även känd under namnet Boston Church of Christ, hade 250 deltagare i söndagsgudstjänsten. Victory

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster/motsvarande	28	2 162
Andra gudstjänster och andakter	26	726
Musikgudstjänster	2	157
Övriga samlingar	11	156
Summa	67	3 201

Tabell 10. Utbud och besök i andra samfundsberoende församlingar inklusive Vineyard 24–26 september 1999.

Mission i Göteborgsområdet uppmärksammade lövhyddohögtiden i sina sammankomster under veckoslutet.

Kristna trossamfund och församlingar med många invandrare

De trossamfund och församlingar vars medlemstal har ökat framför allt på grund av invandringen har kommit att bli ett markant inslag i svenskt kyrko- och samfundsliv. Om vi begränsar oss till de kristna samfunden och församlingarna finner vi att vid Sverigeräkningen noterades för dessa sammanlagt 50 000 besök vilket utgör 9 procent av samtliga under den aktuella helgen. (Se också kapitlet Invandrade grupperns trossamfund och församlingar, s 137ff.)

Protestantiska invandrarförsamlingar och utlandskyrkor

Störst bland samfunden inom denna kategori är Estniska evangelisk-lutherska kyrkan med 12 000 medlemmar i nio församlingar. Ungerska Protestantiska kyrkan har 5 700 medlemmar. Suomalainen Vapaakirkko, Missionsförbundets finska systerkyrka, ha några församlingar i Sverige med sammanlagt 200 medlemmar. Täckningen för de protestantiska invandrarförsamlingarna och utlandskyrkorna varierar. I fråga om utlandskyrkor som Den norske kirke, Kronprinsesse Märthas kirke, den anglikanska och den nederländska protestantiska församlingen finns sedan länge väl utarbetade kontakter. Det samma gäller den franska reformerta församlingen och den kinesiska, Scandinavian Chinese Christian Church, samtliga i Stockholm. Det finns också en tysk evangelisk församling i Malmö, men den frade gemensam gudstjänst i Köpenhamn med motsvarande församlingar på andra sidan Sundet. Vidare finns några nordiska sjömanskyrkor. Men när det kommer till de invandrarförsamlingar som har uppstått under de senaste decennierna – och som dessutom är mer eller mindre samfundsberoende – är täckningsgraden betydligt lägre. Bland annat beror det på att en del av dessa församlingar eller grupper är av flyktig karaktär. De kan blossa upp och verka en tid för att sedan försvinna eller uppgå i ett mer etablerat sammanhang, t ex inom Pingströrelsen. De församlingar vi har kännedom om och som därmed ingår i studien, finns alla i Storstockholmsområdet. De får därmed ses som exempel på den stora mångfalden utan att på något sätt göra anspråk på att återge den to-

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster/motsvarande	27	1 285
Andra gudstjänster och andakter	9	294
Musikgudstjänster	1	25
Vigselgudstjänster	1	16
Begravningsgudstjänster	1	15
Övriga samlingar	12	338
Summa	51	1 973

Tabell 11. Utbud och besök i protestantiska invandrarförsamlingar och utlandskyrkor 24–26 september 1999.

tala förekomsten av denna typ av församlingar i landet i stort. I fråga om de iranska kristna församlingsgrupperingarna utanför den etablerade samfundsvärlden är det mindre känt var de finns och de ingår heller inte i Sverigeräkningen.

Sammanlagt har vi uppgifter om 2 000 besök i ett femtiotal gudstjänster och möten (tabell 11).

Två av tre besök gällde en huvudgudstjänst eller motsvarande. I den estniska församlingen i Stockholm högtidlighöll man femårsminnet av Estonias förlisning.

Romersk-katolska kyrkan

Romersk-katolska kyrkan i Sverige har ca 160 000 medlemmar och är därmed liksom Pingströrelsen och Svenska missionsförbundet ett av de riktigt stora trossamfunden i landet vid sidan av Svenska kyrkan. Ungefär hälften är medlemmar i någon av det 40-tal katolska församlingar som finns, belägna mellan Ystad och Luleå. Den andra hälften ingår i någon av de »nationella grupperna« bland vilka den polska utgör den största gruppen.

Möjligen kan sägas att vi för Romersk-katolska kyrkan har en hundraprocentig täckning mot följande bakgrund. Utskicket i samband med Sverigeräkningen omfattade förutom de ca 40 församlingarna också de olika platser där dessa församlingar genom att bedriva utpostsverksamhet erbjuder mässa med varierande frekvens. Så ansvarar t ex S:t Josef Arbetarens församling i Luleå också för katolskt mässfirande – om än inte varje helg – även i Arvidsjaur, Boden, Gällivare, Kiruna och Piteå enligt den matrikel som ges ut av

Katolska biskopsämbetet. Dessa utposter placerades också på vår adresslista. Därtill kommer också de olika klostergemenskaperna och komuniteterna samt den orientalisk-katolska missionens verksamhet i landet. Detta sammantaget gjorde att utskickningslistan för Romersk-katolska kyrkan kom att omfatta 180 adressater och faktum är att någon form av svar finns från samtliga.

Inalles har vi fått in rapporter om 700 gudstjänster och samlingar och i dessa gjordes 25 600 besök (tabell 12). Av dessa besök hänför sig 65 procent till söndagen. För katolikerna är det mässan som står i centrum för gudstjänstlivet. I Sverigeräkningen har alla typer av mässor fått motsvara kategorin huvudgudstjänst, oavsett om det gäller den välbesökta högmässan på latin och svenska på söndag förmiddag i Domkyrkan, 350 deltagare, eller en mässa på fredag kväll i ett kloster med åtta deltagare. Av alla besök gjordes tre av fyra i en mässa.

Andakts- och bönelivet inom komuniteterna har avsatt tydliga spår i Sverigeräkningen. Det rör sig om närmare 300 samlingar varav de flesta gäller tidebönerna med sammanlagt drygt 3000 besök vilket ger ett genomsnitt på 11 deltagare. I fråga om förrättningar finns uppgifter om fjorton dop, fem vigslar och en begravning. Om det totala antalet besök relateras till antalet medlemmar, som för katolikernas del sammanfaller med antalet betjänade, ger det en kyrksamhet på sexton procent. I inledningskapitlet sattes ett frågetecken för huruvida den tv-sända ekumeniska gudstjänsten på söndag, där biskop Anders Arborelius medverkade, hade negativ inverkan på

Tabell 12. Utbud och besök i Romersk-katolska kyrkan 24–26 september 1999.

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Mässor	308	18 783
Andra gudstjänster och andakter	337	4 367
Musikgudstjänster	1	25
Dopgudstjänster	14	596
Vigselgudstjänster	5	284
Begravningsgudstjänster	1	57
Övriga samlingar	34	1 460
Summa	700	25 572

besöksfrekvensen bland katolikerna. Den studie av katolskt gudstjänstliv ett veckoslut 1985, som också nämndes i inledningsavsnittet »Sverigeräkningen 2000« s 16, ger inga möjligheter till direkta jämförelser eftersom den begränsade sig till att omfatta gudstjänster från lördag middag till söndag kväll. Utifrån de förutsättningarna blev kyrksamheten 10 procent (Ejerfeldt & Skog 1986). En beräkning av motsvarande uppgifter från Sverigeräkningen visar på en kyrksamhet på 11 procent, vilket talar mot en eventuell negativ inverkan av gudstjänsten i TV på besöksfrekvensen veckoslutet i september 1999.

Romersk-katolska kyrkan är i hög grad ett storstadsfenomen med en mycket stark koncentration till Storstockholm och dit i stort sett vart tredje besök förlades. Från Domkyrkoförsamlingen finns uppgifter om totalt 3 000 besök. De allra mest välbesökta gudstjänsterna var mässorna på polska. I Stockholm möttes man som brukligt i S:t Johannes kyrka (Svenska kyrkan) i dubblade söndagsgudstjänster. Därifrån har vi fått rapporter om 500 respektive 800 besök. Inom de nationella grupperna firas mässa på en rad främmande språk. Förutom de europeiska språken engelska, franska, italienska, kroatiska, polska, slovenska, spanska och ungerska finns här exempel på arabiska, kaldeiska, syriska, gheez (d v s de unierade kyrkorna) och vietnamesiska. Liksom vid studien 1985 hänför sig ca 30 procent av alla besök till en gudstjänst i någon av de nationella grupperna.

Ortodoxa och österländska kyrkor

Genom att en rad ortodoxa och österländska kyrkor har etablerat sig i Sverige – vilket har skett främst under de senaste decennierna – har det multikulturella inslaget i svenskt kyrko- och samfundsliv ytterligare förstärkts. Här finns följande ortodoxa kyrkor: bulgariska, estniska, finska, grekiska, makedoniska, rumänska, ryska, serbiska samt svenska ortodoxa prostriet. Följande tillhör den österländska delen av denna kyrkofamilj: armeniska, etiopiska, koptiska, syriska och Österns assyriska kyrka. (Se tabell 1 i kapitlet om invandrade grupper, s 147, där medlemstalen för dessa kyrkor redovisas.) Ännu en österländsk kyrka håller på att bildas och etablera sig i Sverige. Det är den Eritreanska koptiska ortodoxa kyrkan, som också ingår i vår räkning. Till dessa har vi lagt gammelkalendariernas S:t Konstantin och

S:ta Helena församling och Svenska ortodoxa ärkestiftets två församlingar med Cyrillos Markskog i ledningen. Inalles innebär det att denna kyrkofamilj har drygt 100 000 anhängare i landet, de två sistnämnda grupperingarna inkluderade. Täckningsgraden är stor och ligger på 90–95 procent av församlingarna inom de olika kyrkorna. För några församlingar har uppgifter inhämtats i efterhand genom samtal och i samråd med församlings- och kyrkoledningen; det gäller främst ett antal syrisk-ortodoxa församlingar.

För kyrkorna inom denna kyrkofamilj har uppgifter om 21 400 besök i 259 gudstjänster och samlingar noterats (tabell 13). Drygt 60 procent av besöken hänför sig till söndagen och drygt hälften av besöken gällde en huvudgudstjänst, liturgin. Uppgifter har inkommit om 21 dop och fem vigslar. Vigslar och bröllop är en stor händelse och en angelägenhet för många. I genomsnitt är 275 personer närvarande vid dessa vigselgudstjänster. Några begravningar har inte rapporterats. Här är det på sin plats att erinra om kommentaren i inledningskapitlet angående begravningsgudstjänster (se s 26). Ett allt vanligare bruk är nämligen att denna förrättning äger rum i ett kapell i anslutning till begravningsplatsen. I ett sammanhang som detta – Sverigeräkningen – är det rimligt att anta att de inte har beaktats. Däremot finns uppgifter om åtta åminnelsegudstjänster eller själaböner med drygt 100 deltagare enligt våra noteringar.

Den största kyrkan inom denna kyrkofamilj är den syrisk-ortodoxa med 28000 medlemmar eller betjänade enligt sst. I Sverige har denna kyrka två ärkestift, båda med säte i Södertälje. För dessa har vi sammanlagda uppgifter om 16 400 besök i 159 gudstjänster och sam-

Tabell 13. Utbud och besök i Ortodoxa och österländska kyrkor 24–26 september 1999.

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Liturgi (huvudgudstjänst)	79	11 657
Andra gudstjänster och andakter	93	4 761
Musikgudstjänster	1	16
Dopgudstjänster	21	1 706
Vigselgudstjänster	5	1 375
Övriga samlingar	60	1 908
Summa	259	21 423

lingar vilket ger en kyrksamhet för denna kyrka på 59 procent (tabell 14). Enbart från Södertälje som är en stad präglad av syrianerna med fyra syrisk-ortodoxa församlingar finns uppgifter om 5500 besök vilket kraftigt påverkar slutsiffrorna för kommunen; när totala antalet besök i Kringelstaden relateras till folkmängden blir besökskoten 12,5 (se tabell 5 i tabellbilagan). Det högsta besökstalet, 750 besök, redovisas från en av »domkyrkorna« vid söndagens huvudgudstjänst.

Serbisk-ortodoxa kyrkan hade 1300 besök i sina åtta församlingar. I en av dessa, S:ta Anna i Eskilstuna, används huvudsakligen svenska som gudstjänstspråk. Grekisk-ortodoxa kyrkan med sina 17500 medlemmar har två församlingar i Sverige. Från dessa finns uppgifter om drygt 500 besök. De 450 besök som rapporterades från S:t Georgioskyrkan i Stockholm ligger något under den nivå som brukar uppges vid Storstockholmsstudierna. Totalt sett innebär de 21400 besöken en kyrksamhet inom denna breda kyrkofamilj ungefär 20 procent. Naturligtvis är det huvudsakligen andra språk än svenska som används inom de flesta församlingarna och kyrkorna i fråga om denna kyrkofamilj.

Trossamfund och församlingar med bibeln som utgångspunkt

I det här avsnittet redovisas några trossamfund och församlingar som har bibeln som utgångspunkt och som själva omtalar sig i termer av kristna, men som läromässigt inte helt sammanfaller med den övriga kristenhetens uppfattning i vissa lärofrågor, t ex i synen

Kyrka	Församl. (antal)	Medl. (antal)	Utbud (antal)	Besök (antal)	Kyrk- samhet (%)
Syrisk-ortodoxa kyrkan	39	28 000	159	16 431	59
Serbisk-ortodoxa kyrkan	8	23 000	34	1 274	6
Grekisk-ortodoxa kyrkan	2	17 500	5	520	-
Övriga kanoniska ortodoxa kyrkor	15	21 000	33	1 232	6
Övriga österländska kyrkor	13	12 000	14	1 585	13
Övriga ortodoxa kyrkor	3	1 000	14	381	38
Summa	80	102 500	259	21 423	21

Tabell 14. Församlingar, medlemmar, utbud (gudstjänster och andra samlingar) och besök samt kyrksamhet (andelen besök i procent av antal medlemmar) i ortodoxa och österländska kyrkor 24-26 september 1999.

på treenigheten som fallet är med Jehovas vittnen, eller som förutom bibeln har ytterligare heliga texter såsom Sista dagars heliga. (Be-teckningen »med bibeln som utgångspunkt« är hämtad från Wik-ström 1982:9.) De samfund som förts hit skiljer sig givetvis åt sinse-mellan. Det gäller inte bara i lärofrågor utan även i samfunds- och möteskultur.

Jesu Kristi kyrka av Sista dagars heliga

Mormonernas historia i Sverige daterar sig från 1853 då detta sam-funds första svenska församling bildades. Ett stort antal av dem som blev medlemmar utvandrade dock till usa, till staten Utah, och fram till början av 1900-talet hade sammanlagt närmare 8 000 svenska mormoner emigrerat till usa. Skälen till denna utvandring var för-modligen inte enbart religiösa utan även ekonomiska. År 1950 upp-gick medlemstalet för Sista dagars heliga i Sverige till 1525 för att år 2000 genom en stadig tillväxt ha vuxit till 8225 medlemmar (Hög-lund & Johansson 2000:58, 248). Församlingarna är 50 till antalet. Samfundet är ett storstadsfenomen, närmare hälften av medlem-marna tillhör församlingar som är belägna i de tre storstadsområde-na Storstockholm, Stormalmö och Storgöteborg medan knappt 10 procent (750) återfinns i något av Norrlandslänen. Sedan 1985 finns ett tempel även i Sverige, i Stockholmsförorten Västerhaninge. Här kan ett förtydligande vara på sin plats. Det egentliga församlings- och gudstjänstlivet bland mormonerna sker i församlingslokalerna. Templet däremot, där verksamheten sker på vardagar, är den plats där man t ex utför »de heliga förordningarna« såsom vigslar för evig-heten och ställföreträdande dop för sina avlidna, odöpta släktingar. För att utföra dessa förordningar var man tidigare hänvisad till templet i Schweiz. Det är också i anslutning till templet som det finns möjlighet att bedriva den för mormonerna så betydelsefulla släktforskningen.

Sista dagars heliga har en mycket stark koncentration av sin mö-tesverksamhet till söndagen. Vid huvudgudstjänsten på söndagarna – Sakramentsmötet – delas Herrens nattvards sakrament ut. Men före Sakramentsmötet, eller efter, har medlemmarna i varje fall i de större församlingarna samlats till olika möten och aktiviteter uppde-lade efter åldersgrupper och i vissa fall även kön: »Primär« (barn upp

till 11 år), »Unga kvinnor« (12–17 år), »Unga män« (12–17 år), »Hjälpföreningen« (kvinnor), »Prästadömet« (pojkar och män) samt »Söndagsskolan« som omfattar samtliga grupper utom »Primär«. Alla dessa aktiviteter har någon form av undervisning. Hur detta kan gestalta sig framgår av detta exempel hämtat från en församling på västkusten med 138 medlemmar: Prästadömsmöte 28 deltagare (kl 11), Hjälpföreningen 20 deltagare (kl 11), Primär 16 deltagare (kl 11), Unga kvinnor 9 deltagare (kl 11), Söndagsskola 80 deltagare (kl 12), Sakramentsmöte (alla) 80 deltagare (kl 13). Inalles blir det för denna församling 233 besök i enlighet med den princip som tillämpas i Sverigeräkningen, nämligen att ta fasta på antalet besök och inte besökare. Av exemplet går dock att utläsa att antalet enskilda individer som deltog i denna söndags mötesverksamhet var högst 80 personer; kvinnor och män, flickor och pojkar, äldre och yngre.

Svarsfrekvensen blev god vid Sverigeräkningen vad Sista dagars heliga anbelangar. Av de 50 församlingarna har rapporter skickats in av alla utom tre. Totalt har vi noterat närmare 200 gudstjänster och samlingar – varav två vigslar – med inalles 7400 besök (tabell 15) och av dessa gjordes den absoluta merparten på söndag. En besökskvot på drygt 90 blir resultatet om det totala antalet besök relateras till antalet medlemmar. Att siffrorna blir så pass höga är naturligtvis avhängigt av den starka koncentrationen tidsmässigt av mötena. Som exemplet ovan från församlingen på västkusten visade utgör dessa möten egentligen ett enda sammanhängande block med en rad möten som avlöser varandra och gör det möjligt för deltagarna – i varje fall teoretiskt – att delta i flera av mötena. För Sakramentsmötena noterades 3100 besök vilket innebär att två av fem bland Sista dagars heliga deltog i dessa möten. Det genomsnittliga besöksstalet för Sakramentsmötena är 66 deltagare. Flest besök rapporteras från församlingarna i Västerhaninge och Västra Frölunda med ca 200 deltagare vardera. Av de tre storstadsområdena är det Storgöteborg som har fler besök (1240) än medlemmar (900). För Norrlandslänen har 500 besök noterats.

Jehovas vittnen – Bibelsällskapet Vaktornet

Det är nu hundra år sedan Jehovas vittnen började etablera sig i Sverige. Torsdag den 12 april 1900 samlades några »bibelforskare« på

Tabell 15. Utbud och besök i Jesu Kristi kyrka av Sista dagars heliga den 24–26 september 1999.

Gudstjänst- och mötestyp	Utbud (antal)	Besök (antal)
Sakramentsmöte (huvudgudstjänst)	47	3 110
Musikgudstjänst (motsvarande)	1	250
Vigsel	2	27
Undervisning (olika kategorier)	125	3 786
Övriga samlingar	17	225
Summa	192	7 398

Grev Magnigatan i Stockholm för att för första gången någonsin i Sverige fira Åminnelsen – det årliga firandet av nattvardens instiftande (Jehovas vittnens årsbok 1991:122). Det är emellertid under de senaste fem decennierna som den kraftiga tillväxten för detta samfund har ägt rum och vid Åminnelsen 1999 var 36 600 närvarande (Jehovas vittnens årsbok 2000:39). Beteckningen »medlemmar« används inte bland Jehovas vittnen. En kategori bland anhängarna däremot är »förkunnarna«. Därmed avses, förutom de heltidsanställda, de anhängare som ägnar i medeltal åtta timmar i månaden åt att förkunna läran. Dessa uppgår i dag till 23500 i Sverige och det är denna kategori som här används och som får motsvara beteckningen medlemmar.

Jehovas vittnen är inte ett storstadsfenomen på samma sätt som Sista dagars heliga. I de tre storstadsområden där en tredjedel av befolkningen bor, där återfinns också en tredjedel av Jehovas vittnen. Detta samfund har i dag runt 340 församlingar i landet. Ett utmärkande drag för detta samfund är det stora antalet »utländska« församlingar« (i fortsättningen utan citattecken), dvs sådana församlingar som är organiserade och uppbyggda efter språk (annat än svenska). Inalles rör det sig om närmare ett sextiotal församlingar med drygt 2 400 medlemmar eller 10 procent av alla medlemmar (tabell 16). Denna typ av församlingar har inte vuxit fram av en slump utan är resultatet av en medveten strategi i syfte att fylla behovet från det stora antalet invandrare som vunnits för denna lära; vid sidan av dessa församlingar finns också ett antal utländska grupper som ingår i svenska församlingar. Här ligger det nära till hands att påminna om Romersk-katolska kyrkans »nationella grupper«

(s 54 ff). Sverige är inte det enda land där detta slags missionsstrategi har tillämpats av vittnena. Ett likartat arbetssätt har framgångsrikt också använts i Tyskland, inte minst i fd Västtyskland bland det stora antalet »gästarbetare« (Jehovas vittnens årsbok 1999:70 f).

Jehovas vittnen är, liksom Svenska kyrkan, ett samfund som vinnlägger sig om att föra statistik. För Svenska kyrkans del är det forskningsavdelningen i Uppsala som är den uppsamlade enheten, för Jehovas vittnens del är det avdelningskontoret i Arboga. Sålunda har insamlandet av uppgifterna för Sverigeräkningen ombesörjts centralt av detta avdelningskontor med en hundraprocentig svarsfrekvens som följd.

Ett ordinärt veckoprogram för den organiserade församlingsverksamheten bjuder på följande: söndag kl 17.00 »Bibliskt föredrag« och kl 17.50 »Vaktornsstudium«, tisdag kl 14.00 »Församlingsbokstudium«, torsdag kl 19.00 »Skola i teokratisk tjänst« och kl 19.50 »Tjänstemöte«.

Det är de möten som går under beteckningen »bibliskt föredrag« som vi har fått rapporter om och som i det här sammanhanget får gälla som »huvudgudstjänst«. Några uppgifter om deltagandet i vaktornsstudierna har vi inte. (Här kan det vara på sin plats att erinra både om Adventistsamfundets bibelstudier i anslutning till sabbatsgudstjänsten och om mormonernas mötesverksamhet i samband med sakramentsmötet. Om samma princip som tillämpades för mormonerna och adventisterna hade brukats i fråga om dessa studier hade Jehovas vittnens besökstal förmodligen fördubblats.) Några uppgifter om vigslar eller jordfästningar föreligger inte. Som framgår av veckoprogrammet anordnas inga möten på fredagar. Därremot kan det bibliska föredraget för vissa församlingar förläggas till lördagen. Att så sker har att göra med lokalfrågan. Flera församlingar kan nämligen använda samma Rikets sal och då är en uppdelning av tidpunkt och dag nödvändig för dessa samlingar. Men den princip som tillämpas inom Jehovas vittnen om en sammankomst per församling och helg ligger kvar. Det innebär att i fråga om Jehovas vittnen är antalet besök liktydigt med antal besökare och därmed individer. De 22 700 besöken kan alltså ställas mot uppgiften om antalet medlemmar på 23 550 (se tabell 16). Överensstämmelsen mellan dessa båda uppgifter är således stor och det gäller även om man går

ner på församlingsnivå. Om man sätter besökstalet i relation till de 36 600 som var närvarande vid »Åminnelsen« – en uppgift som i någon mån kan jämföras med betjänade t ex av de inhemska frikyrkosamfundet – blir besökskvoten 62. Av de lite drygt 300 gudstjänsterna var ett hundratal förlagda till lördag med ca 6 800 besök medan nästan dubbelt så många ägde rum på söndag då 15 900 besök noterades.

Av rapporterna från Arboga framgår att antalet möten var 304 vilket således är färre än antalet församlingar (342 st) – något som skulle motsäga vad som sades ovan angående principen om ett möte per helg och församling. Detta har dock sin förklaring i bruket att anordna gemensamma sammankomster för ett antal församlingar i någon av de större sammankomsthallarna som samfundet disponerar. Sådana finns i Strängnäs, Ulricehamn och Ovesholm, den sistnämnda i Kristianstad kommun vilket resulterar i mycket höga besökssiffror för Jehovas vittnen i berörda kommuner (se tabell 5 i tabellbilagan). Även i Umeå finns en sammankomsthall men i den hölls inga storsamlingar 24–26 september. Det genomsnittliga besökstalet per möte är 75 deltagare. Om man bortser från mötena i de stora sammankomsthallarna blir genomsnittet 65 deltagare, vilket rätt väl sammanfaller med genomsnittet 68 medlemmar och förkunnare per församling.

För de utländska församlingarna finns rapporter om ca 2 700 besök vilket motsvarar 12 procent av samtliga besök (tabell 16). Det är det de finska församlingarna som utgör den största gruppen med sina 32 församlingar och 1 300 rapporterade besök. För de åtta spanskspråkiga församlingarna eller »latinska« som de kallas finns uppgifter om 550 besök, för de fem »jugoslaviska« församlingarna, där språket är serbokroatiska, är uppgifterna om antalet besök 290, de fem grekiska 175 besök, de fyra engelska församlingarna 200 och den polska 45 besök. Den enda arabiska församlingen, Stockholms arabiska med 21 medlemmar, besökte denna helg Göteborg varifrån föreligger en rapport om 158 besök. Förklaringen till det höga besökstalet är att flera arabiska grupper som ryms inom svenska församlingar deltog i mötet.

Av landets 289 kommuner är Jehovas vittnen etablerade i inte mindre än 70 procent. Går det att urskilja något mönster i utbred-

Nationalitet	Församlingar		Förkunnare		Utbud		Besök	
	(antal)	(%)	(antal)	(%)	(antal)	(%)	(antal)	(%)
Svenska	286	84	21 126	90	248	82	20 004	88
Utländska	56	16	2 433	10	56	18	2 689	12
Summa	342	100	23 559	100	304	100	22 693	100

Tabell 16. »Svenska« och »utländska« församlingar inom Jehovas vittnen 24–26 september 1999.

ning respektive icke-utbredning? I vilka kommuner har detta samfund som expanderat kraftigt de senaste decennierna varit eller inte varit framgångsrika? Finns det t ex något samband mellan de inhemska frikyrkornas och Jehovas vittnens etablering på kommunnivå i så måtto att där frikyrkligheten är stark, där är Jehovas vittnen svaga, och vice versa? Att närmare besvara den typen av frågor får bli en uppgift för ett annat tillfälle. Här skall blott konstateras att än finns ingen Rikets sal i frikyrkokommunerna Aneby, Gnosjö, Mullsjö och Habo i Jönköpings län; att Jehovas vittnen liksom FSR-samfundet heller inte lyckas etablera sig särskilt väl i Skåne län, medan samfundet är relativt sett väl företrätt i Hallands län; att i frikyrkolänet Örebro län saknar Jehovas vittnen församlingsrepresentation i hälften av kommunerna; samt att, om vi beaktar samtliga kommuner i det vidsträckta område som Norrland utgör, jv-församlingar finns i fyra av fem norrlandskommuner.

Övriga kyrkor och församlingar med utgångspunkt i bibeln

Till denna grupp har förts en rad olika kyrkor och församlingar som sinsemellan kan stå långt ifrån varandra läromässigt och ideologiskt. Det är en förhållandevis liten grupp men även för dessa gäller att de som gemensam nämnare har, i likhet med Sista dagars heliga och Jehovas vittnen, sin utgångspunkt eller sina rötter i bibeln. Här återfinns församlingar från Swedenborgs tradition, Kristen vetenskap, Kristensamfundet, Liberala katolska kyrkan, Nyapostoliska kyrkan. Inalles rör det sig om ett tjugotal församlingar, men det ska betonas att vi inte gör anspråk på att vara heltäckande.

För dessa har det noterats 400 besök i ett tjugotal gudstjänster och samlingar. Drygt hälften av besöken noterades för gudstjänsten på söndag förmiddag (tabell 17). Den enskilda gudstjänst som hade högsta noteringen är Nyapostoliska kyrkans »Festgudstjänst med natt-

vard» på söndag förmiddag i Göteborg med 110 deltagare.

Ickekristna världsreligioner

Även de ickekristna världsreligionerna finns företrädna i landet: judendom, islam, Bahá'í, hinduism, sikhism och buddhism – om än i varierande omfattning. Judarnas etablering går tillbaka till slutet av 1700-talet medan de övriga är främst ett resultat av olika vågor och typer av invandring 200 år senare. När det gäller islam, hinduism och buddhism finns inga säkra medlemsuppgifter att tillgå. Det är ju i allra högsta grad en definitionsfråga. Sammantaget skulle det kunna röra sig om 125 000 – om man tillämpar en snäv definition avseende *praktiserande* – och av dessa är muslimerna den i särklass största gruppen (se nedan). Då och då låter även zoroastrismen höra talas om sig, om inte annat de gånger artisten Alexander Bard framträder. Tillsammans med Romersk-katolska kyrkans nationella grupper och de ortodoxa och österländska kyrkorna har världen kommit till Sverige och definitivt förändrat den svenska kyrko- och samfundskartan. (Se också kapitlet om invandrade grupper, s 137ff, där dessa religioner behandlas.)

Judendom

Uppgifterna om antalet judar varierar och som sades ovan är det en definitionsfråga. Enligt SST betjänar de fyra judiska församlingarna drygt 10 000, medan antalet medlemmar i dessa församlingar är något tusental lägre.

Vid tiden för Sverigeräkningen firades lövhyddohögtiden. Enligt uppgift skulle firandet av denna judiska högtid inte påverka besöks-talen i någon nämnvärd grad. Judiska församlingar finns i Stockholm (Stora synagogan samt två mindre ortodoxa), Malmö (med viss utpostverksamhet i Lund och Helsingborg), Göteborg (Stora synagogan samt en utpost med ortodox inriktning) samt Borås. Några uppgifter från Borås fick vi inte. Detta kan möjligen tolkas

Gudstjänst- och mötetyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Huvudgudstjänster/motsvarande	8	223
Andra gudstjänster och andakter	8	130
Vigsel	1	39
Övriga samlingar	2	14
Summa	19	406

Tabell 17. Utbud och besök i Övriga kyrkor och församlingar med utgångspunkt i bibeln 24–26 september 1999.

som att man inte firade någon gudstjänst detta veckoslut. Inalles har närmare 1200 besök noterats i ett tjugotal gudstjänster och andakter

Gudstjänststyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Sabbatsgudstjänster (huvudgtj)	7	579
Andra gudstjänster och andakter	14	591
Summa	21	1 170

Tabell 18. Utbud och besök i de judiska församlingarna 24–26 september 1999.

och av dessa gällde hälften ett besök i (lördagens) sabbatsgudstjänst (tabell 18). Flest samlades vid denna gudstjänst i Stora synagogan i Stockholm där 165 personer deltog. Relaterat till de betjänade blir besökskvoten 12 procent.

Islam

Det finns inga säkra uppgifter om muslimerna och deras antal och utbredning i landet. Ibland nämns siffran 250 000 eller mer, en uppgift som då skulle avse de »etniska« muslimerna, d v s de som har en muslimsk bakgrund men som för den delen inte behöver vara praktiserande muslimer (Alwall 1998: 180).

Den uppgift som framkommer i SST-sammanhang, d v s den myndighet som beviljar statsbidrag till olika trossamfund vid sidan av Svenska kyrkan lyder på 90 000 betjänade. Det gäller medlemmar i de olika muslimska församlingarna tillhörande de riksorganisationer som mottar statliga medel för sin verksamheter. Här är det rimligt att siffran avser praktiserande muslimer. Nu finns det församlingar och även riksorganisationer som inte ingår i SST-kretsen. Mot bakgrund av detta torde det vara rimligt att i varje fall ange minst 100 000 som antalet praktiserande muslimer.

Vid genomförandet av Sverigeräkningen förelåg en adresslista med ca 140 muslimska församlingar och föreningar. Av alla de trossamfund och grupperingar som ingår i Sverigeräkningen är det bland de muslimska grupperna som vi varit minst lyckosamma i vår strävan att få in önskade uppgifter. I inledningskapitlet nämndes att svarsfrekvensen var 46 procent och det påpekades att detta inte enbart påverkar kommun-, läns- och samfundsresultaten, utan även huvudresultaten i stort. Dessa luckor för muslimerna är en faktisk brist i vår studie. Det går heller inte att se var luckorna och bristerna kan slå igenom i vårt insamlade material eftersom vi inte har tillgång till uppgifter om antalet medlemmar per församling. Sammanlagt

har det inkommit uppgifter om 22 200 besök i ca 600 samlingar. Om detta besökstal sätts i relation till de 100 000 som kan beräknas vara praktiserande muslimer blir besökskvoten 22. Mot bakgrund av att täckningsgraden är så låg för de muslimska församlingarna är uppgifterna för muslimerna inte jämförbara med dem som lämnas för övriga samfund och församlingar. Det är inte orimligt att uppgifterna för muslimerna kan vara nästan det dubbla.

Av de noterade besöken gällde 5 500 fredagsbönen (tabell 19). Det är den gudstjänst som här betraktas som huvudgudstjänst. Att den relativt sett ändå inte samlade fler deltagare – här bortses från luckorna i rapporteringen enligt ovan – speglar situationen för muslimerna i ett land där fredagen är en normal arbetsdag och därmed inte självklart medger möjligheten att gå till moskén och delta i denna centrala gudstjänst. Flest antal samlingar och antal besök i dessa, närmare 400 respektive 13 000, har vi emellertid noterat för sådana samlingar som uppgetts som »morgonbön«, »kvällsbön«, »bönesamling« och liknande, d v s bönesamlingar och bönestunder som är kopplade till de dagliga muslimska tidebönerna (att jämföra med tidegården inom de katolska komuniteterna). Två begravingar och några »minnesstunder« har också rapporterats. Ett sjuttiootal sammankomster med 2 000 besök var riktade till barn och ungdom. Det gäller både koran- och religionsundervisning, men även andra samlingar för denna åldersgrupp. En församling skriver under rubriken »Eventuell övrig verksamhet/andra upplysningar« att »Kvinnoundervisning i arabiska och religion, och simundervisning« ges. En annan uppger att varje fredag mellan klockan 15⁰⁰ och 17⁰⁰ är en bassäng bokad för »muslimska kvinnor eftersom de kan inte använda public badet«. Stora samlingar vid fredagsbönen har noterats för en församling i Stockholm med 400 besök, Malmö 350, Göteborg 340, Uppsala 300 och Helsingborg 250 besök. Men här saknas uppgifter för några stora och kända moskéer i landet. Den nya stora moskén på Söder i Stockholm var vid tiden för Sverigeräkningen inte invigd.

Aleviter, sufier och ismailiter finns om än i liten utsträckning i Sverige (Svanberg & Westerlund 1999:16, 19). Tyvärr har vi inte lyckats få några uppgifter om dem, därtill räckte inte våra resurser. Ahmadiyya-rörelsen har sedan länge tillbaka en moské i Göteborg.

Anhängarna av Ahmadiyya menar att de är rättrogna muslimer medan de av den övriga muslimska världen inte betraktas som trossyskon. Från församlingen i Göteborg meddelas att de inte hade någon verksamhet just vår räkningshelg.

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Fredagsböner (huvudgudstjänster)	56	5 567
Andra gudstjänster och andakter	391	12 933
Vigsel	1	30
Begravning	2	377
Övriga samlingar	133	3 418
Summa	583	22 325

Tabell 19. Utbud och besök i muslimska församlingar 24–26 september 1999.

Tabell 20. Utbud och besök i Bahá'í-samfundet 24–26 september 1999.

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Nittondedagsfester (huvudgtj)	23	311
Andra gudstjänster och andakter	2	11
Övriga samlingar	4	40
Summa	29	362

september. Denna högtid samlade drygt 300 deltagare och i det här sammanhanget har den klassificerats som huvudgudstjänst. Flest besök hade det andliga rådet i Stockholm med totalt 53 besök varav 32 vid nittondedagsfesten.

Bahá'í

Bahá'í-rörelsen med sina rötter i 1850-talets Iran har ca 900 anhängare i Sverige. Många av medlemmarna här är iranier men inslaget av svenska konvertiter är också märkbart. En studie gjord i början av 1990-talet i Danmark visade att bland medlemmarna var 64 procent av dansk härkomst, 23 procent iranier och 13 procent bestod av andra nationaliteter (Warburg 1999:51). Vid tiden för Sverigeräkningen var Bahá'í-samfundet organiserat i lokala andliga råd på 27 platser med det nationella andliga rådet i Enskede (Stockholm). Svarsfrekvensen är hundraprocentig och inalles finns uppgifter om ca 350 besök i ett trettiotal samlingar vilket ger en besökskvot på 40 (tabell 20). Inom Bahá'í är året indelat i månader omfattande nitton dagar och första dagen varje sådan månad firas en »nittondedagsfest«. Något gudstjänstliv i t ex kristen bemärkelse har man inte. Glädjande nog inföll en sådan nittondedagsfest på söndagen den 26

Hinduism

Det finns inga exakta uppgifter om antalet hinduer i Sverige. I en ansökan 1992 från en hinduisk paraplyorganisation ställd till SST om statliga bidrag uppgavs 3 600 registrerade medlemmar. En rimlig gissning i dag är möjligen 3 000–5 000. Men att vara hindu är ju inte bundet till en viss församling, än mindre ett trossamfund efter västerländska begrepp (gäller också muslimerna), utan handlar mycket om att i sin vardag leva som hindu, att identifiera sig med den mångfasetterade hinduiska kulturen där den religiösa riterna inte med nödvändighet sker i ett tempel utan lika gärna i hemmet. De data som här redovisas gör inte anspråk på att ge en totalbild av de hinduiska gruppernas verksamhet i Sverige.

Uppgifter har dock inkommit från de två församlingarna i Mariestad med huvudsakligen ugandier bland sina medlemmar. Vidare från församlingen i Jönköping och Hindu Mandir Society i Solentuna utanför Stockholm vars tempel invigdes så sent som hösten 1998. Bland dessa församlingar eller grupper är absoluta merparten invandrare. Hos ISKCON däremot, International Society for Krishna Consciousness, för de flesta mer kända som Krishnarörelsen, är det de västerländska konvertiterna som dominerar, men rent läromässigt är det fråga om en hinduisk lära (se t ex Barker 1995:185)

Totalt lyder noteringarna på 1 400 besök i 45 samlingar (tabell 21). Av dessa gäller merparten samlingar som i vår strävan att kategorisera fördes till kategorin »andra gudstjänster och andakter« utifrån specificeringar i svarsformulären som »puja«, »satsang«, »arti«, men även intressant nog som »gudstjänst« (se tabellerna 1 och 2 i tabellbilagan.

Sikhism

Sikherna är ca 800 i landet, ytterst få av dem är »svenska« konvertiter. De har en församling, sålunda rikstäckande, vars Gurdwara,

Gudstjänst- och mötestyper	Utbud (antal)	Besök (antal)
Puja/satsang/arti/gudstjänster/andakter	37	1 081
Övriga samlingar	8	310
Summa	45	1 391

Tabell 21. Utbud och besök i hinduiska församlingar 24–26 september 1999.

tempel, ligger i en tvåvåningsvilla anpassad för verksamheten i en av Stockholms södra förorter. Till söndagens gudstjänst på förmiddagen, följd av en gemensam måltid, samlades ungefär 125 personer.

Buddhism

Liksom för hinduerna finns det inga riktigt säkra uppgifter om hur många buddhisterna är. Möjligen kan de beräknas vara 8 000–10 000. Naturligtvis är merparten invandrare men det finns också en hel del exempel på västerländska konvertiter. Det gäller de tibetanska grupperna, Soka Gakkai och framför allt zen-buddhismen, som i Sverige har ca 700 anhängare, samt naturligtvis Västerländska buddhistordens vänner (Friends of the Western Buddhist Order) samt några andra sammanslutningar. För övrigt finns thailändska och lankesiska församlingar (theravada), vietnamesiska, kinesiska och japanska grupper eller församlingar (främst mahayana). På så sätt finns de stora riktningarna inom buddhismen företrädda i landet.

Inalles fanns ett tjugotal buddhistiska grupper och församlingar, några av dem med viss utpostverksamhet, på vår adresslista. Från dessa inkom svar från alla utom två. Vipassana-gruppen i Stockholm meddelar att de inte hade någon verksamhet vår räkningshelg och det gäller också den rätt nyetablerade kinesiska gruppen i Rosersberg norr om Stockholm. Liksom för hinduerna gör våra data för buddhisterna inte anspråk på att täcka hela den organiserade buddhistiska verksamheten i Sverige. De data som återfinns i tabell 22 är en sammanställning rätt och slätt av de uppgifter som inkommit och ingenting annat. Våra noteringar för buddhisterna gäller sålunda drygt 600 besök i ett 50-tal sammankomster. Verksamheten är i stort sett begränsad till storstadsområdena, Stockholm-Uppsala,

Typer av sammankomster	Utbud (antal)	Besök (antal)
Puja/silat/zazen /yoga/meditation/andakt	44	603
Övriga samlingar	4	29
Summa	48	632

Tabell 22. Utbud och besök i buddhistiska församlingar och grupper 24–26 september 1999.

Malmö-Lund och Göteborg men finns också i skånekommunerna Bjuv och Kristianstad samt i Lindesberg, Örebro län.

Mot bakgrund av vad som sagts ovan om hinduerna och buddhisterna om såväl deras utbredning som om deras organiserade verksamhet, är det för dessa inte meningsfullt att ange någon besökskvot. Detsamma gäller sikherna eftersom de har en enda mötesplats, ett enda tempel, i hela landet. För de sikhers som inte är bosatta i Mälardalen bjuder det nog ett visst motstånd att ta sig till Tullinge utanför Stockholm om det gäller, såsom denna, en helt vanlig helg.

Nya rörelser

Nyandlighet och nya religiösa rörelser är ett fenomen som media flitigt uppmärksammar, vilket innebär att det utrymme de får inte står i rimlig proportion till deras faktiska omfattning. Även om det här handlar om en heterogen samling rörelser går det att urskilja några större grupperingar. Här finns de guruorienterade nyhinduiska rörelserna, men också de som lutar sig mot arvet från den egna kulturen, d v s de nyhedniska som här också får inrymma wicca-traditionen, vidare några moderna religionsbildningar som Scientologikyrkan och Summit Light House samt den förhållandevis stora, ofta starkt eklektiska, och något diffusa grupperingen av new age-inspirerade verksamheter. Gränserna emellan dessa rörelser är många gånger flytande och bland anhängarna finns också många gränsgångare. Graden av engagemang växlar starkt från krav på mycket täta och kontrollerande band till rörelsens ledarskap till sporadiska kontakter.

Merparten av dessa rörelser har hittat vägen till Sverige via usa. Några enande faktorer kan lyftas fram som berättigar dem att omnämnas som nya rörelser. De har kommit efter andra världskriget och de har andligt och kulturellt inneburit något nytt. Detta gäller även de nyhinduiska och de nyhedniska grupperna, även om många av anhängarna själva gärna hävdar att de står i en obruten linje till en urgammal tradition. Ytterligare ett gemensamt drag är betoningen av och löftet om att den lära som erbjuds – om den omsätts i praktik – har en terapeutisk och självutvecklande effekt. Individens står i centrum. Mot bakgrund av vad som sagts ovan är det ett riskabelt företag att våga sig på uppgiften att precisera dessa rörelsers omfatt-

Gudstjänst- och mötestyp	Utbud (antal)	Besök (antal)
Satsang/healing/seansandakter /meditation/andakter	78	1122
Övriga samlingar (undervisning, kursverksamhet)	34	432
Summa	112	1554

Tabell 23. Utbud och besök i Nya religiösa rörelser 24–26 september 1999.

ning i form av medlemmar, praktiserande eller anhängare. Att ange 10 000 som aktivt praktiserande kan möjligen vara en kvalificerad gissning.

Adresslistan för denna heterogena samfundsgrupp, som inte gör anspråk på att vara heltäckande, upptog inalles 125 adresser. Av dessa fick vi svar från ett åttiotal, varav 33 meddelade att de inte hade haft någon verksamhet. Totalt kunde vi notera 1500 besök i drygt

100 samlingar (tabell 23). Med tanke på vad som sades i inledningen till detta avsnitt om det stora utrymme som denna typ av andliga rörelser får i massmedia kan detta – med rätta – tyckas vara låga siffror. Det kan förklaras av att en stor del av denna form av andlighet skiljer sig strukturellt och organisatoriskt från andra religiösa riktningar på ett sådant sätt att de inte går att fånga i en studie som Sverigeräkningen med riktigt samma medel som används för de andra trosriktningarna. (Detta diskuterar Liselotte Frisk i kapitlet om nyreligiositet, s 169 ff.) Inte minst gäller det de new age-inspirerade verksamheterna och rörelserna.

Antalet besök i gudstjänster och andakter anordnade av nya religiösa rörelser skulle stiga kraftigt om en mer inklusiv definition användes, vilket ibland är fallet. De skulle då omfatta förutom de här redan nämnda rörelserna även trosrörelsen, Vineyard, Sista dagars heliga, Jehovas vittnen, Bahá'í och några andra. Med ett sådant förfarande skulle besökstalet stiga till ungefär 45 000 och därmed utgöra 9 procent av det totala antalet besök.

Avrundning

Det är ett rikhaltigt material som samlades in vid Sverigeräkningen. Mycket av detta behandlas i föreliggande arbete. I det insamlade materialet finns dessutom uppgifter om ekumenik och om barn- och ungdomsverksamhet – två områden som berörs i ringa utsträckning i denna bok. Likaså ligger fältet öppet för att göra närmare jämförelser mellan Sverigeräkningen och studierna i Storstockholm och Jönköping.

Till sist några ord om tolkningen av uppgifterna i kommuntabel-
len (tabell 5) i tabellbilagan. Om man enbart ser till kommunernas
besökskvoter, dvs uppgiften om totala antalet besök i procent av
folkmängden, utan att beakta att ett specialarrangemang som påver-
kar besöksfrekvensen kan ha ägt rum, kan det leda till misstolk-
ningar och felbedömningar. Följande exempel får illustrera detta:
Sävsjö (Jönköpings län), Vadstena (Östergötlands län) och Götene
(Västra Götalands län) uppvisade några av de högsta besökskvoter-
na. Sävsjö är visserligen av hävd en frikyrkokommun och brukar pla-
cera sig efter Gnosjö och Vaggeryd, i varje fall när det gäller med-
lemstal (Skog 1997:90). Den höga besökskvoten förklaras emellertid
dels av att ett ekumeniskt arrangemang ägde rum på Kulturhuset, en
skördefest till förmån för barnen i Tjernobyl, där alla samfund del-
tog, från Svenska kyrkan till trosförsamlingen Guds kraft, dels att
Allianskyrkan återinvigdes efter renovering med lite extra firande. I
Vadstena däremot är det den katolska närvaron som avsätter spår
och gör staden till en av de mest kyrkliga i landet. Här finns ju för-
utom Birgittasystrarnas också Mariadöttrarnas kloster beläget ett
stycke utanför själva staden, dock inom kommunens gränser. Att
Götene får en mycket hög besökskvot förklaras av att Sverigeräk-
ningen inträffade under en pågående ekumenisk satsning, Mötes-
plats -99. Det var således även här fråga om ett större arrangemang
med flera församlingar och samfund involverade. Till en sångguds-
tjänst t ex som ägde rum i Götene folkpark samlades 500 deltagare.
Exemplen är många.

